

уповноваженим з питань якості при кабінеті прем'єр-міністра. Це поклало початок урядової діяльності в області комплексного управління якістю [5].

У Франції в поширенні сучасних методів менеджменту якості значну роль відіграють державні органи і громадські об'єднання (Французька асоціація зі стандартизації, Французька асоціація гуртків якості тощо). Велика увага приділяється обліку витрат на якість, що дозволяє суттєво підвищити ефективність роботи фірм.

Література.

1. Мішин В.М. Управління якістю: [підручник] / В.М. Мішин. – [2-е вид. перераб. і доп.]. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2005. – 463 с.
2. Досвід керування якістю на прикладі Франції – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://refy.ru/>
3. Досвід керування якістю – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://posibniki.com.ua/>
4. Поняття системи якості – [Електронний ресурс]. – <http://studall.org/>
5. Зарубіжний досвід управління якістю – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.managerlines.ru/>

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА СОНЯШНИКУ В УКРАЇНІ

***ПІВЕНЬ А.В., АСИСТЕНТ, ТАРАН М., СТУДЕНТ,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА***

В Україні виробництво насіння соняшнику зазвичай посідає одне з основних місць у розвитку галузі сільського господарства, якій належить пріоритетне значення в забезпеченні продовольчої безпеки країни і формуванні бюджету АПК з потужним експортним потенціалом [1].

Серед світових виробників Україна посідає переважно друге-третє місце за валовим збором насіння соняшнику. Упродовж останніх трьох років у країні виробляється 4,3-5,3 млн. т насіння. При цьому частка переробки соняшнику становить близько 98% олійної сировини. При переробці насіння на олію, одержують макуху або

шрот, які є цінним концентрованим кормом з вмістом білка 35-36% [2 с. 108].

Підвищення рівня урожайності соняшнику в значній мірі залежить від раціонального розміщення та раціональної концентрації його посівів в районах з найсприятливішими умовами вирощування. Найбільші площі посівів зосереджені в Дніпропетровській (558,1 тис. га у 2014 р.), Запорізькій (578,9 тис. га), Донецькій (411 тис. га), Кіровоградській (544,8 тис. га), Миколаївській (459,1 тис. га) та Харківській областях (429,4 тис. га) [2].

Аналізуючи динаміку посівних площ, урожайності та валового виробництва насіння соняшнику можемо сказати, що збільшення обсягу виробництва відбувається за рахунок розширення посівних площ культури. За період з 2000 р. по 2014 р. площа посіву зросла у 1,8 рази і досягла 5,2 млн. га. За цей же період урожайність насіння соняшнику коливається в межах 12-19 ц/га. Валове виробництво насіння соняшнику зросло за цей період майже в 3 рази за рахунок розширення посівних площ. Виробництво олії за 2005-2014 рр. збільшилось в 2,8 рази і становило в 2014 р. – 4226 тис. т. В 2014 році під посівами соняшнику в Україні було зайнято 19,3% від усієї площі посівів. Виробництво насіння соняшнику (10,1 млн. т) порівняно з 2013р. скоротилося на 7,7% (на 0,8 млн. т) за рахунок зниження його урожайності (на 11,4%), навіть за умови розширення площ збирання (на 4,0%). Крім того, станом на 9.11.2015 р. валовий збір соняшнику склав 10,862 млн. тонн за середньої урожайності 21,8 ц/га з площі 4,992 млн. га [4].

За прогнозами асоціації «Укроліяпром», в 2015/16 маркетинговому році виробничі обсяги соняшнику та соняшникової олії збережуться на рівні 2014/15 МР. При цьому Україна збереже своє лідерство як за виробничими, так і за експортними обсягами соняшникової олії та шроту.

За даними Державної служби статистики України, станом на 1.06.2015 р запаси насіння соняшнику становили 1,5 млн. т, що на 32% менше за обсяги на аналогічну дату минулого року. З них на аграрних підприємствах (за винятком малих) зберігалось 0,8 млн. т (+ 17%, ніж минулого року), на переробних і зберігальних підприємствах цей показник становив 0,7 млн. т (-55,5%).

Щодо цін у 2014/15 МР, то їхній різкий ріст на внутрішньому ринку в листопаді 2014 року пояснюється падінням курсу національної валюти.

Затримки продаж насіння соняшнику виробниками та

трейдерами призвели до того, що виробничі та експортні обсяги соняшникової олії в порівнянні з минулим МР скоротились майже на 1 млн. т. При тому, що в 2014/15 МР в Україні спостерігалась незвична ситуація, коли за різкого підняття цін на соняшник (з 3,5 тис. грн./т до 11 тис. грн./т) експортні ціни на олію та шрот знижувались.

Отже, виробництво соняшнику є досить перспективним, але для подальшого його розвитку необхідно враховувати певні особливості. Одним із шляхів підвищення ефективності виробництва соняшнику є впровадження сучасних технологій виробництва соняшнику й зокрема, велике значення має застосування ресурсозберігаючих технологій і на цій основі ріст урожайності. Впровадження у виробництво інтенсивних технологій сприятиме вищим темпам росту урожайності порівняно з темпами збільшення витрат, що дасть змогу знизити собівартість одиниці продукції [6].

Проведений аналіз ефективності виробництва насіння соняшнику показав, що:

- насіння соняшнику має сталий попит в різні часи року, що свідчить про його високу ліквідність та експортну привабливість;
- для забезпечення зростання виробництва соняшнику велике значення має концентрація посівів в регіонах з найбільш сприятливими умовами;
- виробництво соняшнику за останні декілька років є одним з найбільш високорентабельних виробництв в сільському господарстві.

У зв'язку зі значним ураженням посівів хворобами та виснаженням родючості ґрунту, що є наслідком високого насичення сівозмін соняшником, особливої актуальності набувають агроекологічні чинники дотримання науково-обґрунтованої системи сівозмін і їх вплив на формування ефективності показників виробництва. Тому, підвищення економічної ефективності виробництва й переробки насіння соняшнику є різнобічною проблемою. Її рішення вимагає тільки комплексного розв'язання економічних, організаційних і агротехнічних питань, які дозволять забезпечити суттєве зростання обсягу виробництва, підвищення якості насіння і, як наслідок, підвищення конкурентоспроможності [5].

Література.

1. Кучеренко С. Ю. Організаційно-економічні засади ефективного виробництва соняшнику в Україні. Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди // Економічний вісник університету / Випуск № 24/1. – 2015. – С. 45-48.

2. Рослинництво України. Статистичний збірник 2014 р. – К.: 2015. – 180 с.

3. Сільське господарство України. Статистичний збірник [Електронний ресурс] / Державний комітет статистики України – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

4. Прогнози виробництва соняшнику та соняшникової олії в Україні в 2015/16 МР. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://sarafan.ws/news/57636>

5. Формування ефективного виробництва соняшнику в Україні. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <Http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2015/12/84.pdf>

6. Півень А.В. Тенденції розвитку та підвищення ефективності олійно-жирового виробництва підприємств / А.В. Півень // Вісник ХНТУСГ: Економічні науки. Вип. 125. – Х.: ХНТУСГ, 2012. – С. 330-336.

ESSENTIAL FEATURES OF AGRARIAN SPHERE OF ECONOMY

***ZAYIKA O.V., STUDENT*,
KHARKOV PETRO VASILENKO STATE TECHNICAL
UNIVERSITY OF AGRICULTURE***

The agricultural sector in the economy of any country has a special place. The importance of the role given to agriculture caused, first of all, food production, as the basis of human activity and reproduction of labor power and raw materials for the production of a variety of non-production of consumer goods. The fact is, we can say that the level of agricultural development largely determines the level of economic security of the country [2, 4].

Speaking about the activity of the enterprises of the agricultural sector, it is necessary to allocate specific features that distinguish this area from other material production, which are caused by the special nature of

* *Supervisor – Gridin O.V., senior lecturer*